

О. В. БАСАЙ

**АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЮБНИХ
ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ***

Монографія О.І. Сафончик присвячена дуже актуальній та недостатньо дослідженій у вітчизняній науці сімейного права темі – шлюбним правовідносинам в Україні та дослідженню проблемних питань у цій сфері.

В останні роки у науці чимало досліджень присвячується різним аспектам сімейного права. Проте внаслідок динамічності відносин, які виникають у сфері шлюбних правовідносин, постає чимало питань, які потребують нагального вирішення. Враховуючи відсутність у сучасній вітчизняній науці комплексного вирішення проблем виникнення та припинення шлюбних правовідносин в Україні, монографічне дослідження О.І. Сафончик набуває особливої актуальності.

Важливість опрацювання теми монографії зумовлена також необхідністю врахування і поєднання світового досвіду регулювання відносин, пов'язаних із виникненням та припиненням шлюбних правовідносин за національним законодавством.

© БАСАЙ Олег Вікторович – доктор юридичних наук, голова Київського окружного адміністративного суду

* Сафончик О. І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 378 с.

Характеризуючи монографію, насамперед слід відзначити послідовність викладення матеріалу. Автор монографічного дослідження по-новому підійшла до проблеми виникнення та припинення шлюбних правовідносин за законодавством України, присвятивши роботу не тільки дослідженню саме норм права, що регулюють означені правовідносини, а й звернувши увагу на історичні передумови їх появи, їх історичний розвиток. Після чого розглянула такі питання, як поняття та види шлюбних правовідносин, правове регулювання виникнення шлюбних правовідносин (зокрема, шлюбу, фактичним шлюбним відносинам, релігійному шлюбу, цивільному партнерству), підстави та порядок припинення шлюбних правовідносин в Україні. Такий підхід дозволив достатньо повно розкрити основні проблеми, як виникають в сфері шлюбних правовідносин, сформулювати пропозиції щодо їх вирішення.

На підставі комплексного аналізу різних наукових концепцій щодо сімейних правовідносин автором монографії запропоновано авторське визначення шлюбних правовідносин, а також визначені різні критерії для їх класифікації.

При дослідженні підстав виникнення шлюбних правовідносин автором монографії встановлено, що шлюбні правовідносини можуть виникати між: 1) подружжям, які перебувають у шлюбі, зареєстрованому у державному органі реєстрації актів цивільного стану у встановленому законом порядку; 2) чоловіком та жінкою, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах відповідно до ст. 74 СК України; 3) чоловіком та жінкою, які перебувають у релігійному шлюбі; 4) двома фізичними особами (однієї чи різної статі), які перебувають у цивільному партнерстві.

Особливий інтерес викликає дослідження автором співвідношення таких правових категорій, як «фактичні шлюбні відносини» та «релігійний шлюб», внаслідок чого окремо визначаються як спільні риси, так і відмінності.

Науковою новизною відрізняється підхід до розширеного визначення шлюбу, у зв'язку з чим доводиться, що шлюб може бути легітимізованим (законним) та не легітимізованим (фактичним).

Легітимізований (законний) шлюб – це шлюб, який укладається між чоловіком і жінкою (подружжям), які зареєстрували шлюб у державному органі реєстрації актів цивільного стану у встановленому законом порядку. Нелегітимізований (фактичний) шлюб – це шлюб, який укладається між: 1) чоловіком та жінкою, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах відповідно до ст. 74 СК України; 2) чоловіком та жінкою, які перебувають у релігійному шлюбі; 3) двома фізичними особами (однієї чи різної статі), які перебувають у цивільному партнерстві.

Слід позитивно оцінити приділення належної уваги дослідженню у четвертому розділі монографії підстав та порядку припинення шлюбних правовідносин. Цікавим, із практичної точки зору, є визначення підстав припинення шлюбних правовідносин: 1) смерть; 2) оголошення фізичної особи померлою у встановленому законом порядку; 3) розірвання шлюбу; 4) проведення релігійного обряду щодо припинення шлюбних правовідносин; 5) припинення фактичних шлюбних відносин; 6) припинення правовідносин у сфері цивільного партнерства.

Практичне значення має пропозиція автора щодо удосконалення порядку припинення шлюбних правовідносин, у зв'язку з чим пропонується виділяти такий порядок: адміністративний; примусовий (судовий); добровільний (за взаємною згодою); релігійний.

На підтримку також заслуговує визначення підстав для припинення релігійного шлюбу, у зв'язку з чим автор встановлює, що даний вид шлюбних правовідносин припиняється: релігійною організацією; бажанням осіб, які перебували у цьому шлюбі; внаслідок розірвання шлюбу (у разі, якщо до або після релігійного обряду відбулася реєстрація шлюбу в державному органі РАЦС).

Науковий інтерес викликають запропоновані автором зміни до чинного законодавства України, однак із деякими рецензент не погоджується, зокрема це стосується внесення зміни та доповнення до ч. 5 ст. 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» в частині включення туди визначення релігійного шлюбу. Крім того,

дослідження проблем правових наслідків припинення шлюбних правовідносин лише позитивно вплинуло б на зазначене монографічне дослідження.

Наявність спірних питань не впливає на загальну позитивну оцінку реалізованої автором наукової роботи, її науковості та практичної значущості отриманих результатів. Окремі з цих тверджень можуть стати предметом дискусії не тільки науковців, але й практичних працівників або послужити підґрунтям для подальших наукових розвідок.

Основні результати дослідження, висновки та пропозиції автора достатньо повно сформульовано у висновках монографії.

Наукову достовірність цієї праці забезпечує, зокрема, її джерельна база. Автору вдалося висвітлити основні наукові концепції за темою дослідження, проаналізувати положення законодавства України та окремих зарубіжних країн, а також практику його застосування.

Монографія О.І. Сафончик є самостійною, завершеною працею, яка буде корисною як для науковців, так і для практичних працівників та усіх, кого цікавлять проблеми шлюбних правовідносин в Україні.

Безперечно, монографія О.І. Сафончик є досить вагомим внеском у розвиток цивільного та сімейного права, матиме наукове і практичне значення.